

Lp Andry Krass
Eesti Omanike Keskliit
omanikud@omanikud.ee

Teie 19.10.2021
Meie 23.11.2021 nr 1.1-9/67-1

Vastus teabenõudele

Lugupeetud härra Krass

Täname Teid küsimuste eest ning vastame küsimustele järgmiselt. Täpsustavalt olgu mainitud, et vastustes on see info, mille kohta erinevate andmete saamiseks ei olnud vajalik teostada eraldi arhiiviuuringuid või andmeid koguda ja sisestada.

1. Mitu eraldiseisvat ehitist on mälestisena või muinsuskaitseala koosseisus oleva ehitisena riikliku kaitse alla võetud? Palume esitada kõigi eeltoodud riikliku kaitse all oleva ehitise seisundile vastav hinne - hea, rahuldav, halb, avariiline, hävinud, varastatud, restaureerimisel, rikutud.

Kokku on muinsuskaitsealadel ja nende kaitsevööndites 14604 hoonet/rajatist, neist muinsuskaitsealadel 6892 ja kaitsevööndites 7712 (mh eraldi riikliku kaitse alla võetud ehitismälestised).

Ehitismälestisi on riikliku kaitse all 5277 ning nende seisukord kultuurimälestiste registri andmetel, arvestades viimases paikvaatluses antud seisukorra hinnangut 17.11.2021 seisuga on järgmine:

hea	1234
rahuldav	2124
halb	1067
avariiline	529
hävinud	15
restaureerimisel	136
rikutud	16

Seisundit „varastatud“ kinnisasjade puhul ei kasutata. Infot muinsuskaitsealade ja nende kaitsevööndite ehitiste paikvaatluste kohta ei ole sorteeritaval/analüüsitaval kujul olemas.

2. Millisest õigusaktist lähtudes ja kui tihti viiakse läbi riikliku kaitse all olevate ehitiste seisundi hindamist?

Ameti töötajad teevad paikvaatlusi korrakaitseesadusest lähtuvalt, ohu ennetamiseks. Paikvaatlusi tehakse selleks, et seirata kultuuripärandi tehnilist seisukorda ning pakkuda omanikele nõustamis jm teenuseid, mis aitavad tagada mälestise säilimise (muinsuskaitseesaduse § 3 lg 3 järgne omaniku kohustus).

Paikvaatlusi viivad üldjuhul läbi Muinsuskaitseameti maakonnanõunikud. Tallinnas, Tartus ja Narvas teevad paikvaatlusi meie halduslepingupartnerid. Muinsuskaitseamet on kehtestanud

paikvaatluste juhendi, aga konkreetset paikvaatluste graafikut ei ole. Mälestiste paikvaatlus on vaid üks mitmetest maakonnanõuniku tööülesannetest ning aastas teeb maakonnanõunik paikvaatlusi vahemikus 50-200. Paikvaatlusi teevad vajadusel ka meie valdkonnanõunikud, seda nii jooksva töö tulemusena kui aasta tööplaanis kokkulepitud mahtudes.

3. Mitu riikliku kaitse all olevat ehitist oli kaitse all enne omandireformi aluste seaduse jõustumist 13.06.1991?

Kaitse all oli kokku 2710 ehitismälestist. 46 neist ei ole hetkel enam kaitse all ning on kultuurimälestiste registrist kustutatud, kuna on hävinud. Liigiti ülevaade allolevas tabelis.

Liik	Arv	Kustutatud
Ehitismälestis	2605	46
Ajaloomälestis, ehitismälestis	74	
Ajaloomälestis, arheoloogiamälestis, ehitismälestis	24	
Arheoloogiamälestis, ehitismälestis	4	
Ehitismälestis, kunstimälestis	1	
Ehitismälestis, UNESCO maailmapärandi objekt	1	
Ehitismälestis, veealune mälestis	1	
Kokku	2710	46

4. Mitu ehitist on riikliku kaitse alla võetud peale 20.02.2019 ehk uue MuKSi jõustumise järgselt?

Selliseid mälestisi on viis.

5. Kui suure summa ulatuses on Eesti riik toetanud riikliku kaitse all olevate ehitiste omanikke vahemikus 1995-2021?

Muinsuskaitseameti toetused on ära toodud ameti koduleheküljel: <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/jagatud-toetused>.

Samuti on võimalik eraldatud toetusi vaadata ja otsida kultuurimälestiste registris: <https://register.muinas.ee/public.php?menuID=emergencysupport>.

Aastatel 2004-2018 oli pühakodade restaureerimise toetamiseks eraldi programm „Pühakodade säilitamine ja areng“ ning selle kohta on täpsem info (sh kõik toetused) ära toodud ameti koduleheküljel: <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/ameti-tegevus/puhakodade-programm/eelarved-ja-toetused> ning ka kultuurimälestiste registris ja kahes kokkuvõtvas raamatus: <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/ameti-tegevus/puhakodade-programm/puhakodade-programmi-trukised>.

Toetuste summad aastatel 2005-2021 (seisuga 5.11.2021):

19,68 miljonit eurot – ameti põhivooru ja reservi toetused ehitistele aastatel 2005-2021

11 miljonit eurot – pühakodade programmi toetused ehitistele aastatel 2005-2018

2 miljonit eurot – omandireformi reservfondi toetused ehitistele aastatel 2020-2021

6. Kuidas jagunevad vahemikus 1995-2021 väljastatud riiklikud toetused pühakodadele, mõisate; talude, tööstuspärandi ja muinsuskaitsealadel asuvate ehitiste vahel?

Statistika on aastate 2005-2021 kohta (seisuga 5.11.2021). Varasemate toetuste kohta ei ole lihtsalt kättesaadaval ja sorteeritaval/analüüsitaval kujul selliseid andmeid olemas, vaid selleks tuleks arhiivis vaadata, kas on säilinud nende aastate toetuslepingute kaustad ning siis see info eraldi käsitsi sisestada (mis on väga ajamahukas ning hetkel puudub ametil ressursid selle tegemiseks).

Andmed sisaldavad ka programmi „Pühakodade säilitamine ja areng“ statistikat (aastad 2005-2018) ning omandireformi reservfondi taotlusvooru statistikat (alates 2020), kuid ei sisalda taluarhitektuuri andmeid (2019-2021 on selle vooru kaudu toetatud eraomanikke igal aastal summas 200 000 eurot, mis sisaldab ka tulumaksu, mille amet tasub toetuse saaja eest Maksu- ja Tolliametile. Voorust on aastate jooksul toetatud mh 4 mälestise katusekatte vahetust). Andmetes on ka jooksva taotlusvooru (reserv) toetused (seisuga 5.11.2021). Arvestatud on ainult ehitiste toetuste infot.

Toetuste jagunemine:

6,47 miljonit eurot – mõisate ansambliks kuulunud ehituspärandid (va pigem tööstuspärandid alla liigituvad vabrikud, veskid, tuulikud, meiereid jne)

1 miljonit eurot – talukompleksi ehitised (va pigem tööstuspärandid alla liigituvad tuulikud)

0,9 miljonit eurot – pastoraadi kompleksi ehitised

2,33 miljonit eurot – elamud (sh muinsuskaitseala elamud summas kokku 1 miljonit eurot, kuid v.a talu ja mõisa komplekside elamud)

1,7 miljonit eurot – linnused

15,4 miljonit eurot – pühakojad ja kloostrid

2,19 miljonit eurot – tööstuspärandid (sh mõisate ja talude vabrikud, veskid, tuulikud jne)

0,9 miljonit eurot – kalmistute ja kirikuaedade ehitised (sh kabelid, piirdemüürid, väravad jne)

1,7 miljonit eurot – muud (nt postijaamad, kõrtsid, apteegid, haiglad, koolid, seltsimajad, kultuurimajad, klubid, militaarpärandid, sillad, munakiviteed, haldushooned, arestikamber, pansionaadihoone, Kärde rahumajake jne)

7. Kui suur osa vahemikus 1995-2021 väljastatud riiklikest toetustest anti avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele?

Statistika on aastate 2005-2021 kohta (seisuga 5.11.2021). Andmed sisaldavad ka programmi „Pühakodade säilitamine ja areng“ statistikat (aastad 2005-2018) ning omandireformi reservfondi taotlusvooru statistikat (alates 2020), kuid ei sisalda taluarhitektuuri andmeid (2019-2021 on selle vooru kaudu toetatud 54 eraomanikku).

Andmetes on ka jooksva taotlusvooru (reserv) toetused (seisuga 5.11.2021).

Arvestatud on ainult ehitiste toetuste infot.

Toetused ehitistele 2005-2021:

25,7 miljonit eurot – erasektor (füüsilised või eraõiguslikud juriidilised isikud).

5,5 miljonit eurot – KOV (kohaliku omavalitsuse üksus, sh ka hallatavad allasutused (koolid, haiglad, hooldekodud vms), KOV-i osalusega ettevõtted ja MTÜ-d, SA-d).

1,47 miljonit eurot – riik (riigiasutus, riigi asutatud sihtasutus (nt ka muuseumid jne), riigi äriühing, riigi osalusega ettevõtted, avalik-õiguslik juriidiline isik (sh ülikoolid)

Kohalike omavalitsuste või nende allüksuste kaudu on enamus toetusi läinud linnuste, kalmistute, koolide ja haiglate korrashoiuks. Riigi toetused on valdav enamus koolidele ja muuseumitele.

8. Millised isikud kuulusid riiklike toetustaotluste hindamiskomisjonide koosseisu vahemikus 2016-2021?

Ameti **ehitiste toetuste hindamiskomisjoni** koosseisu on alates aastast 2014 (eri aegadel) kuulunud järgmised liikmed: Carolin Pihlap (komisjoni esimees), Karin Merilo (komisjoni sekretär), Kersti Siim (komisjoni sekretär), Aime Lauk (komisjoni sekretär), Laura Ingerpuu, Merle Kinks, Dan Lukas, Anni Martin, Kais Matteus, Ilona Merzin, Ilme Mäesalu, Reelika Niit, Peeter Nork, Siim Raie, Maria Silla, Sille Sombri, Anita Staub (enne Jõgiste), Triin Talk, Kaarel Truu, Jaan Vali, Artur Ümar. Nimekirjas ei ole loetletud nimeliselt maakondade nõunikke, kes on osalenud komisjoni töös oma maakonna taotluste osas. Maakonnanõunikud on ära toodud ameti kontaktides https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/kontakt?tid_with_depth%5B0%5D=238.

Aastatel 2004-2018 eraldati pühakodadele toetusi programmi „**Pühakodade säilitamine ja areng**“ kaudu ning otsused tegi programmi juhtnõukogu. Viimase juhtnõukogu liikmed on ära toodud programmi lehel – <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/koordineerimine-ja-juhtnõukogu> – ning kõik juhtnõukogu liikmed läbi aegade on ära toodud vikipeedia lehel – https://et.wikipedia.org/wiki/P%C3%BChakodade_s%C3%A4ilitamine_ja_areng.

Taluarhitektuuri taotlusvooru toetuste taotluste hindamisel hindamiskomisjoni kuulunud eksperdid teistest organisatsioonidest:

Mari Kirss - Maaeluministeerium

Taavi Kurvits - Maaeluministeerium

Liina Jänes - Kultuuriministeerium

Elo Lutsepp – Eesti Vabaõhumuuseum

Kaja Lotman - Keskkonnaamet

Leele Välja – Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

<https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/taluarhitektuuri-toetus>

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Siim Raie

peadirektor